Archetype

Στρατηγική αναγνώρισης, αξιολόγησης, ανάδειξης ενός αστικού τοπίου: Η Νάπολη ως παράδειγμα αναφοράς

Αλίκη – Ιωάννα Παπαπέτρου - 29/03/2019

Ερευνητική εργασία

Στρατηγική αναγνώρισης, αξιολόγησης, ανάδειξης ενός αστικού τοπίου: Η Νάπολη ως παράδειγμα αναφοράς
Φοιτήτρια: Αλίκη – Ιωάννα Παπαπέτρου
Επιβλέπων καθηγητής: Κωνσταντίνος Γρίβας
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πανεπιστημίου Πατρών | Ιούνιος 2018

ΠΕΡΙΛΗΨΗ
Με αφορμή την οικονομική και πολιτιστική κρίση κρίνεται αδήριτη η ανάγκη εφαρμογής της τακτικής τής επανάχρησης, με πολλαπλά οφέλη τόσο στην αρχιτεκτονική όσο και στην ίδια την κοινωνία.

Επιλέγεται η πόλη Νάπολη της Ιταλίας ως παράδειγμα αναφοράς, λόγω των ιδιαίτερων ιστορικών και αστικών στοιχείων της που την κάνουν μοναδική, με θεματικό πυρήνα την ανάλυση του αρχαίου πυρήνα της πόλης. Μελετάται ο ανενεργός εκκλησιαστικός πλούτος και το αξιόλογο αρχαίο αστικό δίκτυο που διαθέτει, μέσω βιωματικής έρευνας.

Θεωρώντας δεδομένο τον ρόλο των μνημειακών κτηρίων ως συνδετικών κρίκων ανάμεσα σε παρελθόν – παρόν – μέλλον, παρατηρούνται οι μεγάλοι τόποι λατρείας χωροθετημένοι στο σχέδιο πόλης να προσδιορίζουν τη σχέση κατοίκησης – θρησκείας, να ενσωματώνονται στον αστικό ιστό και να συνιστούν αστικούς θύλακες. Τα κενά κελύφη των ανενεργών θρησκευτικών χώρων αποτελούν κόμβους πολιτισμού, λειτουργούν ως στάσεις, συνδέουν τις μεμονωμένες γειτονιές, συμβάλλουν στην αξιολόγηση του αστικού ιστού και τελικά συνιστούν αφορμή και αιτία για την ιστορική αναβίωση του παρελθόντος και της ατμόσφαιρας του τόπου.

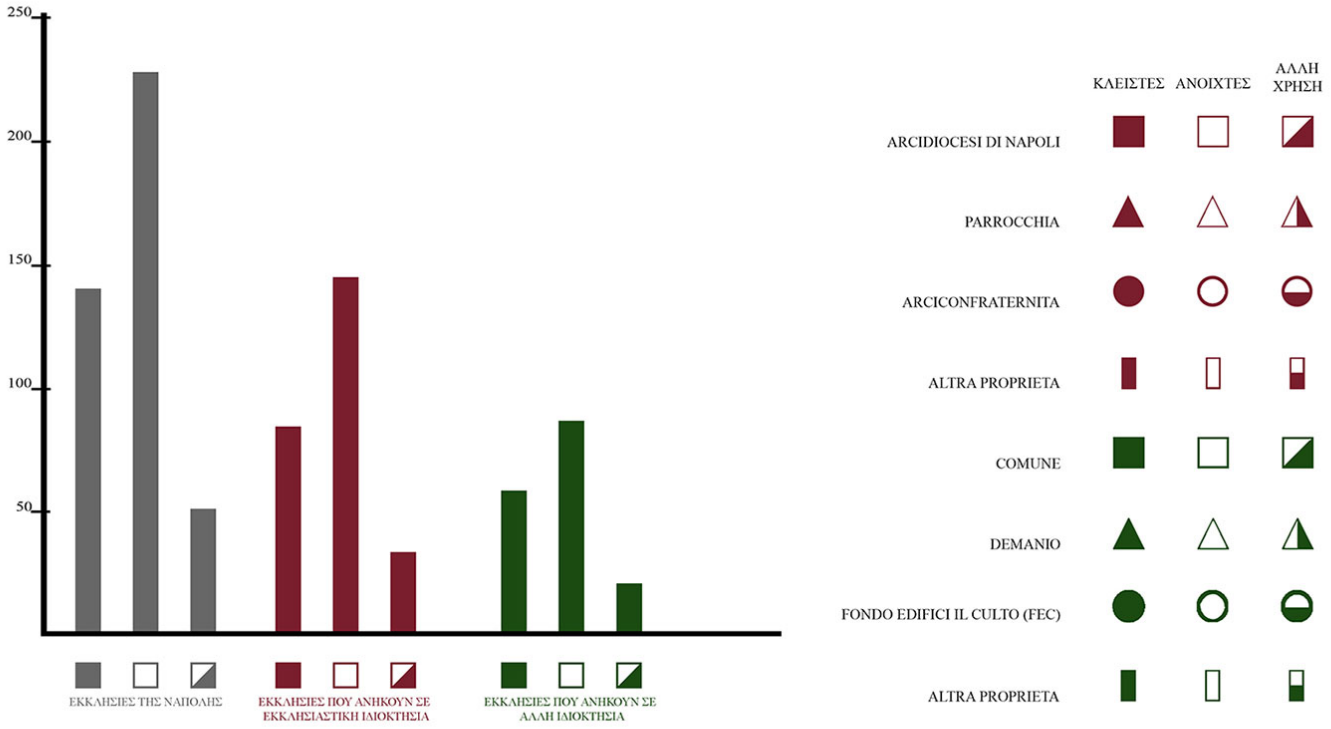

Διάγραμμα ιδιοκτησίας και διαθεσιμότητας εκκλησιών στη Νάπολη (Ανακατασκευή από το βιβλίο “Il Patrimonio architettonico ecclesiastico di Napoli: forme e spazi ritrovati”, Artstudiopaparo, Napoli, 2016 των Anna Chiara Alabiso, Massimiliano Campi, Antonella di Luggo.)

Η έρευνα τελικά περιλαμβάνει είκοσι εκκλησίες που βρίσκονται στον αρχαίο πυρήνα και είναι ανενεργοί ή/ και κλειστοί στο κοινό, οι οποίοι μελετώνται ιστορικά και με προσωπική έρευνα, κωδικοποιούνται και τοποθετούνται στον αστικό ιστό ως σύνολο.

Με κατευθυντήριους άξονες τη βιωσιμότητα, τη συμβατότητα, την κινητικότητα των χρηστών και την αποκατάσταση της πολιτιστικής ταυτότητας, προκύπτει μια στρατηγική αναγνώρισης – αξιολόγησης – ανάδειξης του αστικού τοπίου της πόλης. Στόχοι της στρατηγικής είναι η δημιουργία διαδρομών – βρόγχων

σύνδεσης παρηκμασμένων εκκλησιών ως ιστορικές μνήμες και η ένταξή τους στην καθημερινότητα των κατοίκων και τη ροή των επισκεπτών. Σκοπός του συνόλου των κλειστών περιπάτων είναι η σύνδεση των εκκλησιών σε ένα οργανωμένο δίκτυο ιστορικού, αρχιτεκτονικού, καλλιτεχνικού, τουριστικού, ερευνητικού και ανθρωπιστικού ενδιαφέροντος, αναδεικνύοντας τη δυνατότητα αξιοποίησης των υπαρχόντων κελυφών.

Χαράσσονται πορείες που παρουσιάζουν ενδιαφέρον ανάλογα με το προφίλ και τα ενδιαφέροντα του κάθε χρήστη, ο οποίος μπορεί να είναι κάτοικος, φοιτητής, εποχικός επισκέπτης, αρχιτέκτονας, ιστορικός, ερευνητής ή απλώς περιπατητής. Κάθε διαδρομή ακολουθεί τον αστικό ιστό, εγγράφεται σε μεγάλο τμήμα του αρχαίου πυρήνα, αναδεικνύει τις εκκλησίες – στάσεις και το περιβάλλον τους, αποφεύγει την επανάληψη του ίδιου περάσματος και απαλείφει εκκλησίες που δεν ανήκουν σε αυτήν.

Αυτές οι στάσεις – κόμβοι μπορούν να αποτελέσουν πεδίο πρωτοβουλίας και δράσης για τους φορείς της αυτοδιοίκησης σε συνεργασία με εθελοντικές ομάδες, μη κυβερνητικούς οργανισμούς, πανεπιστημιακές κοινότητες και ομάδες πολιτών, με σκοπό την ενδελεχή παρακολούθηση, αξιοποίηση και επανάχρησή τους. Με αυτόν τον τρόπο, κάποιοι κόμβοι εντάσσονται σε πολλαπλούς κλειστούς περιπάτους μεταφέροντας εναλλακτικές εικόνες της πόλης. Οι επιλεγμένες εκκλησίες κωδικοποιούνται και κατηγοριοποιούνται ανάλογα με πέντε (5) κριτήρια σε έντεκα (11) υποκατηγορίες και δεκατρείς (13) διαδρομές – βρόγχους.

Φιλοδοξία του έργου είναι η δημιουργία και προώθηση ενός τεράστιου δικτύου προσωρινών εγκαταστάσεων στους χώρους και η ήπια προσαρμογή συμβατών χρήσεων για την ανάδειξη της ιστορικότητας και την προστασία της αρχιτεκτονικής τους μέσω της επανάχρησης.

Επιζητείται η υιοθέτηση των κλειστών περιπάτων από τους χρήστες, οι οποίοι δύνανται να προσδώσουν το προσωπικό τους στοιχείο στη φυσιογνωμία του αστικού τοπίου, να αναβιώσουν και να συνεχίσουν την ιστορία, να μετατρέψουν την πόλη σε ζωντανό οργανισμό. Εκεί εκπαιδεύουν, ψυχαγωγούν και αναπτύσσουν τον εαυτό τους, δίνοντας πνοή στο επίπονο αλλά απαραίτητο ανθρωπιστικό και ιστορικό εγχείρημα της διάσωσης της εκκλησιαστικής κληρονομιάς της πόλης.

Η Νάπολη από ψηλά: Φωτογραφική άποψη του κέντρου (Αλίκη – Ιωάννα Παπαπέτρου©)

Συμπεραίνοντας, η παρούσα ερευνητική εργασία πραγματεύεται την ανάπτυξη των εργαλείων αναζήτησης και αξιολόγησης μιας περιοχής, με κύριο στόχο την εδραίωση μιας ευρύτερης ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ, ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΕΝΟΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ μέσω μιας τυποποιημένης και βιωματικής διαδικασίας.

Εισαγωγική εικόνα: Η Νάπολη από ψηλά: Φωτογραφική άποψη του κέντρου (Αλίκη – Ιωάννα Παπαπέτρου©)